Opgave 2 Lichamelijkheid en techniek in sport

Techniek speelt in sport een belangrijke rol om prestaties te verbeteren. Veel sporters dragen apparatuur waarmee bijvoorbeeld hun hartslag wordt gemeten om te bepalen hoe intensief ze moeten trainen.
Filosoof Aldo Houterman geeft aan dat dergelijke techniek aan de ene kant helpt bij het bestuderen van het bewegende lichaam en aan de andere kant tekortschiet, omdat daardoor te weinig wordt gekeken naar onmeetbare ervaringen. Hij noemt meervoudig schaatskampioen Ireen Wüst die aangaf dat er tijdens haar carrière weinig aandacht was voor haar ervaringen van pijn en frustratie.
De vraag naar de mens kan worden benaderd vanuit een eerstepersoonsperspectief en vanuit een derdepersoonsperspectief.

2p **8** Leg **beide** perspectieven op de vraag naar de mens uit met de opvatting van Houterman.

Houterman geeft verschillende voorbeelden waarin mensbeelden worden gebruikt om de mens als sportend wezen te begrijpen:

tekst 3

Een marathonloper met een dualistisch mensbeeld zegt:
'Het lichaam en de geest hebben tijd nodig om te herstellen. De geest komt er doorgaans als eerste bovenop. Dat moet ook. De geest is de chauffeur, het lichaam de auto.'

Een rugbyspeler met een monistisch mensbeeld zegt:
'Bewustzijn ligt vaak verborgen in de vouw van het weefsel, […] de hand gebald tot vuist, vingers tegen elkaar gedrukt, […] of een voet rustend op een andere.'

Een wielrenner met een mensbeeld dat aansluit bij *embedded cognition* zegt:
'[B]ewegingen van een sprinter zijn sterk afhankelijk van hoe de rest van het peloton beweegt en van hoe ver de finish nog is. […] Het gevoel – zowel aangenaam als stressvol – van het rijden in een peloton komt niet uit het binnenste [van de wielrenner] maar komt tot stand te midden van de andere renners.'

bron: Homo Movens, redactie Edwin Koster en Ivo van Hilvoorde, 2024

Deze drie mensbeelden – dualistisch, monistisch en aansluitend bij *embedded cognition* – bieden verschillende visies op de vraag wie de mens is als sportend wezen.

3p **9** Beargumenteer vanuit welk van deze **drie** mensbeelden de mens als sportend wezen volgens jou het best kan worden begrepen. Geef daarbij weer wat deze **drie** mensbeelden inhouden en weeg ze tegen elkaar af.

Sporters hebben vaak rituelen om hun gedroomde topprestaties te behalen. Atleet Lieke Klaver vertelt in 2024:

tekst 4

Ik droom ervan om wereldkampioen te worden op een individueel onderdeel. […] Wat mij heel erg helpt, is leven in een vast ritme en stramien. Het motiveert mij om elk seizoen […] kleine dingetjes te perfectioneren. […] Ik voel de druk om het beste uit mezelf te halen. Als ik dat kan zeggen, ben ik tevreden. Dit betekent niet altijd een eerste plek. [Voor de] young professionals die dit interview lezen: Ga ervoor, en geef alles. Maar, […] kijk ook waar je vandaan komt en kijk dan waar je nu staat. Zo vergeet je je niet te realiseren welke stappen je allemaal al hebt gezet en wat je al hebt bereikt.

bron: Nxtoffice, Van startblok tot podium: Lieke Klaver over dromen, doelen en doorzetten, 2024

Volgens Helmuth Plessner is het wezen van de mens onbepaald. Hij legt dit onder andere uit met het begrip excentrische positionaliteit en de wet van de utopische standplaats.

3p **10** Leg met tekst 4 uit wat Plessner bedoelt met:
- het begrip excentrische positionaliteit, en
- de wet van de utopische standplaats.

Leg vervolgens met **zowel** dit begrip **als** deze wet uit dat het wezen van de mens volgens Plessner onbepaald is.

Voor paralympische sporters is techniek vaak noodzakelijk. Paardrijder Chantal Haenen verloor op haar vijftiende beide benen en kon niet wennen aan de paralympische versie van de paardensport. Ze stapte over op handbiken. Een handbike is een fiets waarop je de pedalen met je armen beweegt. Haenen haalde bij deze parasport direct voldoening uit haar eigen fysieke kracht en ze kon de handbike meteen zonder hulp gebruiken, waardoor ze zich vrij voelde. Bij de paraversie van paardrijden voelde ze geen vrijheid en zelfstandigheid, omdat anderen haar op het paard in een beugel moesten helpen.
Petran Kockelkoren legt aan de hand van treinreizen uit dat mensen bij een nieuwe techniek decentreren. Op decentreren volgt volgens hem recentreren.

3p **11** Leg met de handbike als nieuwe techniek uit dat Haenen **niet** decentreert.
Leg vervolgens uit dat volgens Kockelkoren recentreren volgt op decentreren.
Geef tot slot een argument **tegen** Kockelkorens opvatting dat de omgang met techniek de zintuiglijke ervaring verandert door decentreren.

Techniek speelt ook een rol bij de beleving van sport door toeschouwers. Zo voorspelde een computer op basis van algoritmes dat Nederland tijdens het EK voetbal van 2024 de zesde kanshebber was en dat Frankrijk topfavoriet was voor de titel. Het is niet bekend of deze computer de op dat moment gebroken neus van Kylian Mbappé (een sterspeler van Frankrijk) als voordeel of als nadeel voor het Franse team interpreteerde.
Hubert Dreyfus en Yuval Noah Harari verschillen van mening over de mogelijkheden van data, AI en computers. Dit leidt tot verschillende opvattingen over wat een computer gebaseerd op algoritmes zou kunnen doen met de informatie over de gebroken neus van Mbappé.

3p **12** Leg uit dat een computer gebaseerd op algoritmes volgens Dreyfus op een **andere** aanname is gebaseerd dan waarop gedrag van mensen is gebaseerd.
Leg vervolgens uit dat volgens Harari het belang van menselijke ervaringen zal plaatsmaken voor dataïsme.
Beargumenteer tot slot met deze opvatting van Harari **of** met deze opvatting van Dreyfus wat jij denkt dat de computer kan doen met de informatie over de gebroken neus van Mbappé.